

DE ZANDLOPER

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Ede

Historisch Museum Ede

2002 - 2

51818032 N6711M

COMBIMARKT

&

STUDIO EDE

VOORDEEL IN FOTO EN VIDEO

TEL. STUDIO EDE 0318 - 653363

Grotestraat 62, Ede tel. 0318-616414
Bellestein 21, Ede tel. 0318-614300
Stadspoort 10, Ede tel. 0318-652121
Hoofdstraat 24, V'daal tel. 0318-512689
Molenstraat 3, Rhenen tel. 0317-616866
PB 8170 6710 AD EDE

**FOTO
FILM
VIDEO
STUDIO**

Winkelcentrum Bellestein 21, 6714 DP Ede, tel.: 0318-640479
Contactlenzen / Oogmetingen / Oogdrukcontrole

ALLES VOOR DE DOE-HET-ZELVER

Autolakken

Draadmateriaal

Gereedschap

Verf

IJzerwaren

* Bezorgen gratis

Hout Board Triplex

Wandplaten Schroten

Wandweefsel

Dit alles natuurlijk bij

DOE-HET-ZELF MARKT

ELBERT JANSEN V/H DE NOOY

KOLKAKKERWEG 65 - 67 - EDE - TEL. (0318) 611 680

* Wij geven u een deskundig advies

DE ZANDLOPER

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Ede
30e jaargang nr 2 Juni 2002

Van het bestuur

Eenvormigheid verschaalt maar verscheidenheid verrijkt. Een slogan die we als vereniging voor ogen moeten houden. Het is wenselijk het onderzoek naar de wetenswaardigheden en de geschiedenis van Ede zo breed mogelijk uit te voeren. Dat bredere front kan deels worden gerealiseerd door de groep vrijwilligers verder uit te breiden. De inzet van de talenten van deze groep kan geschieden op diverse terreinen. Heeft u als lid belangstelling om ook uw lidmaatschap verder uit te diepen, neem dan contact op met onze conservator de heer List.

Op woensdag 27 maart j.l. werd de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden in het museum. De jaarlijkse verslagen van activiteiten en financiën werden goedgekeurd. De penningmeester de heer W. Kempe werd herbenoemd voor een volgende periode. Het voorstel van het bestuur om een 2^e secretaris aan te stellen werd aangenomen. In de vergadering werd uitvoerig stil gestaan bij de plannen Het Historisch Museum Ede in het Notaris Fischerhuis te huisvesten. De vergadering was unaniem van mening dat de ruimtelijke mogelijkheden onvoldoende zijn.

Met het oog op de toekomst is het van belang dat de vereniging een zo breed mogelijk draagvlak in de samenleving heeft. Tracht ook jonge mensen voor onze vereniging te interesseren. Met uw medewerking kan het aantal leden van ruim 1100 uitgroeien tot 1200. Met meer leden zijn er meer mogelijkheden om het culturele erfgoed te bewaren. De contributie van 9,50 euro kan geen bezwaar zijn. Het dikke themanummer over de ruilverkaveling krijgt men als welkomstgeschenk.

Heeft u de videofilm "een wandeling door Ede in de vorige eeuw" al aangeschaft? Deze is te koop in het museum (11,34 euro). Er zijn ook nog enkele exemplaren van het boek "De kerk als moeder" van ds. T. van 't Veld (18,15 euro) te verkrijgen.

DE ZANDLOPER is het orgaan van de Vereniging Oud Ede

- * Het dagelijks bestuur van de Vereniging Oud Ede bestaat uit de heren E. Lagerweij (voorzitter), P. Bon (secretaris) en W. Kempe (penningmeester).
 - * De contributie bedraagt 9,50 euro per jaar, te voldoen door storting op giro 353.42.68 van penningmeester Vereniging Oud Ede te Ede.
 - * Het Historisch Museum Ede (Museumplein 7, 6711 NA Ede, tel. (0318) 61 95 54) is open 's middags van twee tot vijf uur, op zondagen tot vier uur. Op maandagen is het museum voor het publiek gesloten.
 - * Conservator van het museum is drs. D.-J. List.
 - * De redactie van De Zandloper bestaat uit de heren J.E.H. den Hartog (eindredacteur), drs. D.-J. List, F.G. van Oort, en H. van Scherrenburg.
 - * Adres voor vereniging, museum en orgaan: Museumplein 7, 6711 NA Ede, tel. (0318) 61 95 54.
 - * Productie van het blad: Drukkerij Frouws te Ede.
- ISSN 1384-7090

Van de redactie

In dit nummer treft u weer de gebruikelijke afwisseling van artikelen aan. Het eerste artikel vraagt uw aandacht voor 100 jaar Kippenlijn. Verder vervolgt Frans van Oort met het 7e deel van de reeks Grenswijzigingen (Barneveld per 1 januari 1993). Hierna volgt het laatste deel uit deze serie. Ons lid J.W. van Scherrenburg verdiepte zich verder in de vicarie St. Barbara, als reactie op het artikel hierover in Zandloper 2001/2. Tenslotte is er nog een boekbespreking en natuurlijk het Museumnieuws. De volgende Zandloper(2002/3) verschijnt in september en betreft het jaarlijkse themanummer. Het onderwerp is de geschiedenis van het gebied rond de Hindekamp en is voorzien van veel (kleuren-)foto's en kaartmateriaal.

Langs de nieuwe lijn tussen Ede en Barneveld

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat de spoorlijn van Ede via Lunteren en Barneveld naar Nijkerk, in gebruik werd genomen. Het Historisch Museum Ede is al jaren gehuisvest in het voormalige stationsgebouw Ede-Centrum, zoals de omslag van De Zandloper laat zien. Onderstaand artikel werd 100 jaar geleden opgenomen in het blad Eigen Haard.

De redactie heeft hiervan een aantal tekstgedeelten overgenomen, evenals een aantal illustraties naar tekeningen van W.O.Ĵ. Nieuwenkamp.

I.

Een nieuwe spoorweg om de Veluwe. Bah! Zegt de "vriend van natuurschoon," ook daar weer een nieuw spoor. Niets schijnt veilig voor de eischen van 't moderne verkeer. Ook daar weer de ijzeren baan die onbarmhartig de velden en landen in tweeën snijdt; de walm van de steenkool die de lucht verpest; het rumoerige gerammel van de harde wielen, het gillen van de stoomfluit dat de rust verstoort. Waar vroeger herademing was van het stadsgewoel, in de vredige stilte van dennen en heide, waar een onbedorven menschengeslacht op zijn wijde afgelegen akkers de voren trok, onkundig van de groote ellende die den grondtoon vormen van de groote stad, daar komt het ijzeren paard de illusie verbreken en onwillekeurig het rustige land betrekken in het groote verkeer met al zijn nasleep van kommer en zorgen...

Mijn goede vriend, geen grooter misverstand dan dat! De spoorwegt zou het landschap bederven, waar denkt gij aan? Kent ge de schoonheid van de rechte lijn die als een strakke ader het land doorloopt en nieuwe gezichten opent in het blauwe verschiet? Verstaat ge de beweging der wagens die voorwaarts jagen tusschen het wuivend groen? Begrijpt ge de stilte wel die hoorbaar wordt gemaakt door 't kernig stoomgefluit? Het vee op de weide en de vogelen des velds zijn wijzer dan gij. De koeien rekken den hals naar het gras langs de baan; de zwaluwen rusten op de strakgespannen koorden van de telegraaf; de leeuwerik stijgt omhoog boven den stoompluim uit en als op den zwoelen lenteavond de trein een wijle rust aan het kleine station, dan klinkt door de geopende portieren de klare stem van de nachtegaal die zijn klaterend lied uitzingt trots alle beroering... Voor wie vrede heeft in zich, baart het leven geen vrees.

De boer op het land zou zijn rust derven en zijn vrede? Wat een dwaling! Ziet hem kalm wachten aan de halte: beide armen beladen, de pijp in den mond. Hij ziet zeer nadenkend, hij maakt berekeningen van wat hij straks beuren zal op de markt, - de kippen leggen goed, maar de eieren zijn goedkoop; de boter geldt niet veel, maar hij heeft een grote kluit; uit het hoofd rekenen kan hij goed, als maar niet de cijfers van de boter en de eieren door mekaar krioelden. Dat is zijn zorg, maar niet de trein. Welke onzekerheid hem boven het hoofd moge hangen, van één ding is hij zeker: dat zijn trein komt en op tijd ook. In de verte hoort hij hem al

snuiven, nu hij tot rust komt staat de wagen klaar. Daar stappen zij samen in: eerst de eiers, dan de boter, dan de boer, en rustig neemt hij zijn plaats op de harde bank als ware hij nooit anders gewend geweest. Het is opmerkelijk met hoeveel gemak de plattelandsbevolking zich aanpast aan het nieuwe vervoermiddel.....(enz, enz).

II.

Wij zullen, waar we tot de baan terugkeeren, niet trachten een Baedeker te geven van den Veluwrand waar langs onze spoorweg trekt. Wie deze streek wil bezoeken, gewapend met een rood boekje van merkwaardigheden, blijft beter thuis. Merkwaardigs, in den geest van ruïnes, kapellen, kasteelen en hunnebedden zoekt men er te vergeefs. Gewis, wij zijn hier evenals elders in Gelderland op historischen bodem en het leven, de gewoonten en gebruiken van de vervlogen geslachten, die op dezen grond hebben geleefd, zijn de bestudeering overwaard, maar uiterlijke kenteekenen die op dit leven terugverwijzen zijn er nagenoeg niet. Hier op dezen schralen bodem, in dit land van veel arbeid en geringe geneugten, hebben de werkers van voorheen geen monumenten achtergelaten dan van den arbeid, die de natuur moest overnemen om ze tot grootheid te brengen: het bosch. Overigens - een enkel kerkje misschien uitgezonderd - is er geen schoons dan wat uit noodzaak en wat men toeval noemt is ontstaan. Maar met deze sobere motieven welk een heerlijkheid!

Reeds als wij aan het oude station Ede zijn uitgestapt, verwonderd dat dit de aanlegplaats is van het groote dorp, treft ons de eenvoud van het landschap: in het zuiden meest afgeplagde heide met boomen en hofsteden in de verte, en als een begin van weelde, de grintweg Bennekom naar noordwaarts dezelfde heide en de weg daartusschen die naar het dorp voert. Ook zelfs in dezen aanleg van latere dagteekening de kenteekenen van een toegeven aan omstandigheden, die door eenige materieele opoffering moet zijn overwonnen. Een allée van berken om een villaweg te beschaduwten, waar vindt men die elders? Intusschen, die weg is er niet minder om: de blanke stammen met de wuivende ijlgebladerde twijgen zijn ons een blijde welkomstgroet.

Molen en berkenlijn bij het station Ede

De trein rijdt om hen heen met een wijden boog naar het westen; hij voert ons door jong dennenbosch tot een oostelijke zwenking ons een blik gunt op het dorp. Hier worden wij verrast door wat rood pannendak vermag; de vroolijke daken der lage huizen warrelen op elkander tegen den achtergrond van donker groen. Even houdt de trein stil aan het kleine station Maandereind voor hij breekt door de tuintjes van het dorp zelf. Op nieuw een oponthoud bij de Posthoorn, dan den breeden straatweg over met een bocht als om een nabije spil, achter de Boterfabriek de vlakke in naar het dorp Lunteren, waarvan het spitse torentje reeds opdoemt in 't verschiet ...

En zijn wij dan nu reeds Ede voorbij? Bemerkt gij nu hoe weinig de trein het landschap deert? Ter weerszijde van den weg dien wij gingen liggen schoone landouwen. Achter de heiden de jonge dennen ten westen van de baan zijn de hofsteden der boeren: oude hoeven met huizen, onder daken van groenwazig riet, bezoomd door eikloof en wilgengrijs; woonsteden met stallen en schuren op vorstelijk groote brinken, ruime korenvelden omlijst door akkermaalshout, schaapskooi op een heiveld half overwuid door berkengroen; daar dwalen als het ware zandwegen met een warnet van diepe sporen tusschen de woonplaatsen heen, uitwijdend en weer samenkrappend met prinselijke willekeur, hier een ganschen poel als een deel van zich zelf opnemend, daar oplopend tot stuivend zand tusschen heuvelige houtwallen met kwistige versiering van eik, beuk, peppel, wilg en den. Te midden van die wispelturige lijnen de vaste lijn van den belommerden straatweg naar de Klomp, als een door boomen gebeeld wonder.

En ten oosten van het dorp, waar de grondslag door rijzen der heuvelen zachtkens overgaat van bouwland tot bosch en heide, andere pracht. Leunende tegen het Edesche bosch de Paaschberg, glooiing van dorperland tot wier top de bedrijvigheid van het dorp opstijgt met vroolijk gerucht. Daar ligt voor ons, in een vlak dal, tusschen hoog opschietende iepen, de kerk, schoon bouwwerk met sobere lijnen, zwaar heerschend over de rood en grauwegekleurde daken; in de verte, over het dorp heen, de heuvelrij aan gindsche zijde van de Geldersche vallei. Om dorp en berg van noord tot zuid in een wijden boog het Edesche bosch. Hier sterft het gerucht van het dorp weg. Onder het dak der zware beuken, onder het ruischend kleed der denneboomen hoort men het eenzaam koekkoekgeroep.

Schoon woud, dat schaduw en licht voor onze voeten spreidt op donsbemosten bodem; dat de zon toelaat als door een wade van groen en de donkerte van de schaduw verheldert met glanzing van blauw, o heerlijke boomen die daar staan, krachtig gerezen uit den grond, stammen stil geschaard als mannen die wacht houden dag en nacht, de looverkruinen als een dak van tegen zon en maan geheven schilden, door uw gelederen spreke een stem het wachtwoord van pal te staan, van nimmer-te-wijken voor den vijand in het westen. Houdt de huizenrijen tegen en hun aanhang van menschengewoel, stelt de bedrijvigheid met uwe stilte, stelt de grens, ja, stelt de grens van bosch en huis onherroepelijk vast. Want door uwe kracht beschermt gij de landen die achter u zijn, de wijde heiden, de blijde heuvelen, de bloeiende zanden, de jeudige sparrebosschen.

Hoe juicht de zon in 't rond. Hoe schittert haar glans op de roggevelden en de plassen van Kreel, waarnevens de reuzeboom zijn takken spreidt op de roode daken van Ginkel, op al de goudgezengde vlakten die het bosch omringen ...

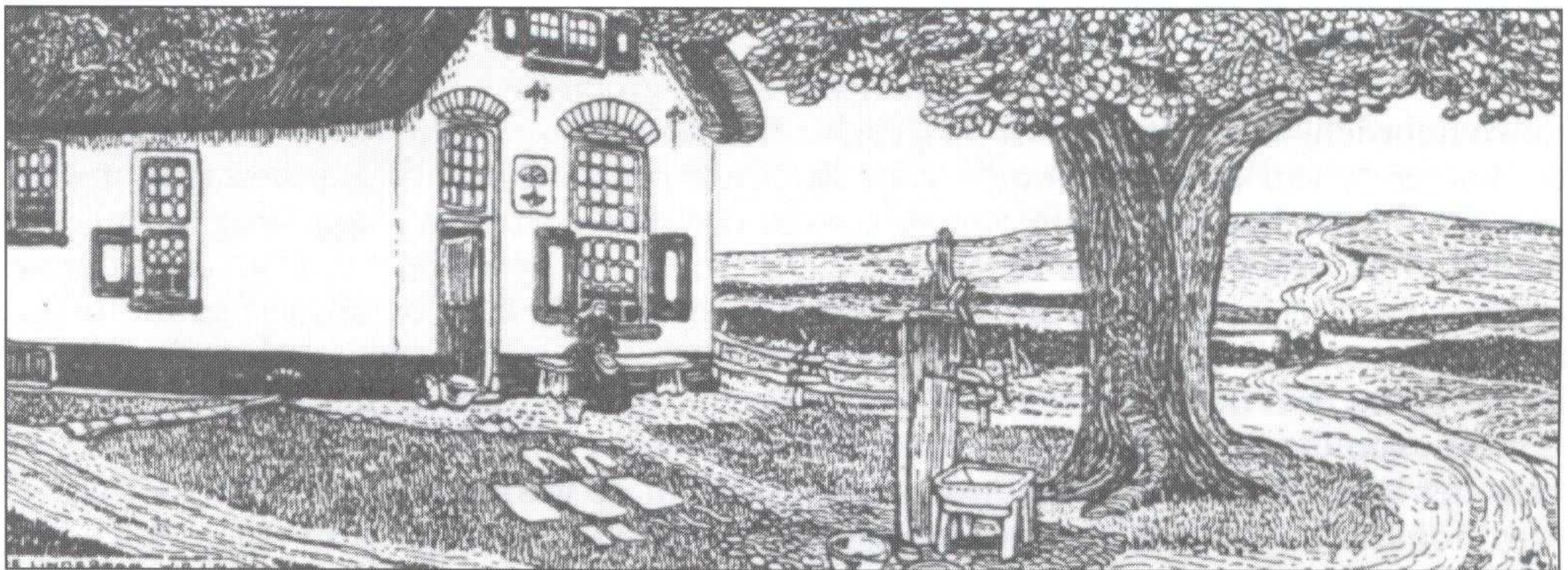
Twee voelhoorns strekt het Edesche bosch uit naar de bebouwde landen in het westen: de Boschlaan die in het dorp verloopt; de Kernheimerlaan eindigend tusschen de bouwlanden bij het huis. Onze spoorweg kruist die en vervolgt zijn baan door heide en dennenlot naar de Doesburgereng. Breed strekken de met graan bewassen landen ter weerszijde zich uit; golvende rogge, waarover de zwaluwen scheren als waren zij de verwekkers van de luchtademing die de vlakke doet deinen; blanke streepen boekweit zilverwit. De molen als een groot insect, de wieken lijk ragfijne vleugelen afteekenend tegen de blauwe lucht, het muldershuis, een enkele kleine woning, een schaphenhok boven de vlakke strak belijnd en verder over de wiegelende graanvlakte de rij hofsteden van Doesburg, koele schaduwplekken van donkergroen geboomte waaronder de huizen en schuren schuilen.

Een klein moment slechts stopt de trein te midden der korenvelden. Nu de machine den adem inhoudt vult de zachte orgeltoon der bijen de zwoele lucht. Ras overstemd zwijgt de zoete klank, maar onder het voortgaan blijft de nagalm in onze gedachten wijlen op de droomende vlakte waar de blijde insecten de bloemen bevliegen, de muziek hunner vleugelen samenstemmend tot één harmonischen toon.

Van uit de graanvelden sporen wij verder tusschen kleine boerenplaatsjes, nietige graslandjes afgebermd van de baan, luttele landerijen, doorgesneden houtwallen, stempels van klein boerenbedrijf. Rechts wijkt zichtens omhoog de Galgenberg - lugubere naam in dit land van vrede de glooiing bezet met groen en slingerwegen, bekroond door een stompen toren, een burcht gelijk. Vóór ons het breede huis, het Herstellingsoord, nu nog te groot voor zijn nederige omgeving van jong sparregroen, ter linker het zware geboomte van Lunteren en het spitsje van zijn kerk.

In de kom van dit dorp, waar de rooilijn nog nagenoeg vreemdelinge is, hier is het toevens waard. De vriendelijkheid begroet ons, de vrede treedt uit de woningen: bescheiden welvaart lacht ons toe. Loop zeer behoedzaam op deze wegen en haast u niet, want onder het lommer der boomen huist stille landelijkheid. Het hoornvee volgt den breeden hoofdweg op zijn gang naar de weide; de herder drijft zijn kudde tusschen de huizen door naar 't veld; de timmerman oefent zijn ambacht op straat, voor het huis van den ramaker liggen de boomen gestapeld.

Maar volg den weg naar het station en kruis de baan; daar heeft op 't schrale veld naar de heuvelen de arbeid zijn roeping gevonden. Daar slingeren de paden door het jonge bosch, ontwoekerd aan het kaalgeroofde zand; slingeren de paden steeds in wijder vertakking, al breeder uit, al verder door, over de heuvelen heen, over het hoogvlak daar achter, slingeren de paden en rijt zich het bosch, gansch een heide bedekkend met loofhout en dennen. Wie zal ons leiden door dezen doolhof van groen? Welk spoor ontwart ons uit deze verbijstering van lanen? Straks, als wij den heuvel beklommen hebben verheldert onze blik.

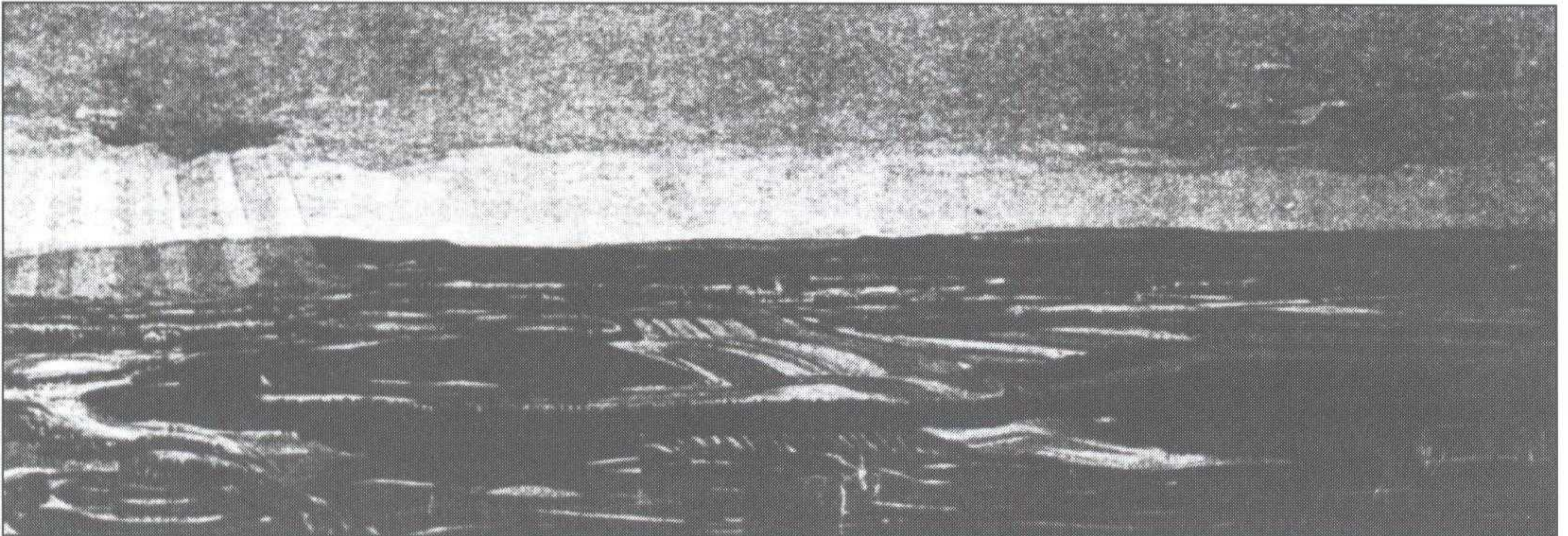
Het witte huisje achter de lindeboomen

Uit deze warreling van berkenglorie ontvouwt zich een weldoordacht plan; dit vreemde samenstel van nerven lijkt over de vlakte als één groote plant, een wondere woekerplant van bosch, die wortelt uit het dorp en over de bruine heide kruipt, al verder en verder de dorheid bedekkend met haar sappige spruitsels. Dit is de uitgewerkte droom, vrucht van vredige gepeinzen tusschen kalmen arbeid, van een eer-waardig man, die de dagen van zijn ouderdom liefheeft als de dagen van zijn jeugd en de herinneringen der jonkheid omzet in rustige daden.

Maar ginds wacht ons weer de trein. Met korte stooten zet hij weer van zijn rustplaats, en volgt dan de sierlijke bocht, die de baan hem wijst, een ommezwaai van vaarwel naar het lieflijk dorpje - het kerkspitsje rijzende uit de slanke iepen, de achterzij der huisjes klein geplant

onder het hoog geboomte - en verder door een eng van korenland al onder rogge en boekweit, naar het einde der heuvelen: de Koepol, het voorgebergte van de hoogten, heide met groenbewassen kruin.

Onze schreden richten zich onbewust naar het groepje berken op den top. Toeleg heeft kennelijk een tempeltje gewild: acht rijzige blanke pilaren met een koepeldak van groen; maar de wind en de baldadigheid der jeugd - twee krachten vaak van gelijke strekking hebben het betere bewerkt; de snede van het mes en de ijzige winteradem hebben van de boompjes gedrongen grillige gestalten gemaakt. Onder hun loover, waar de vlakke wind waait, is het goed te rusten.

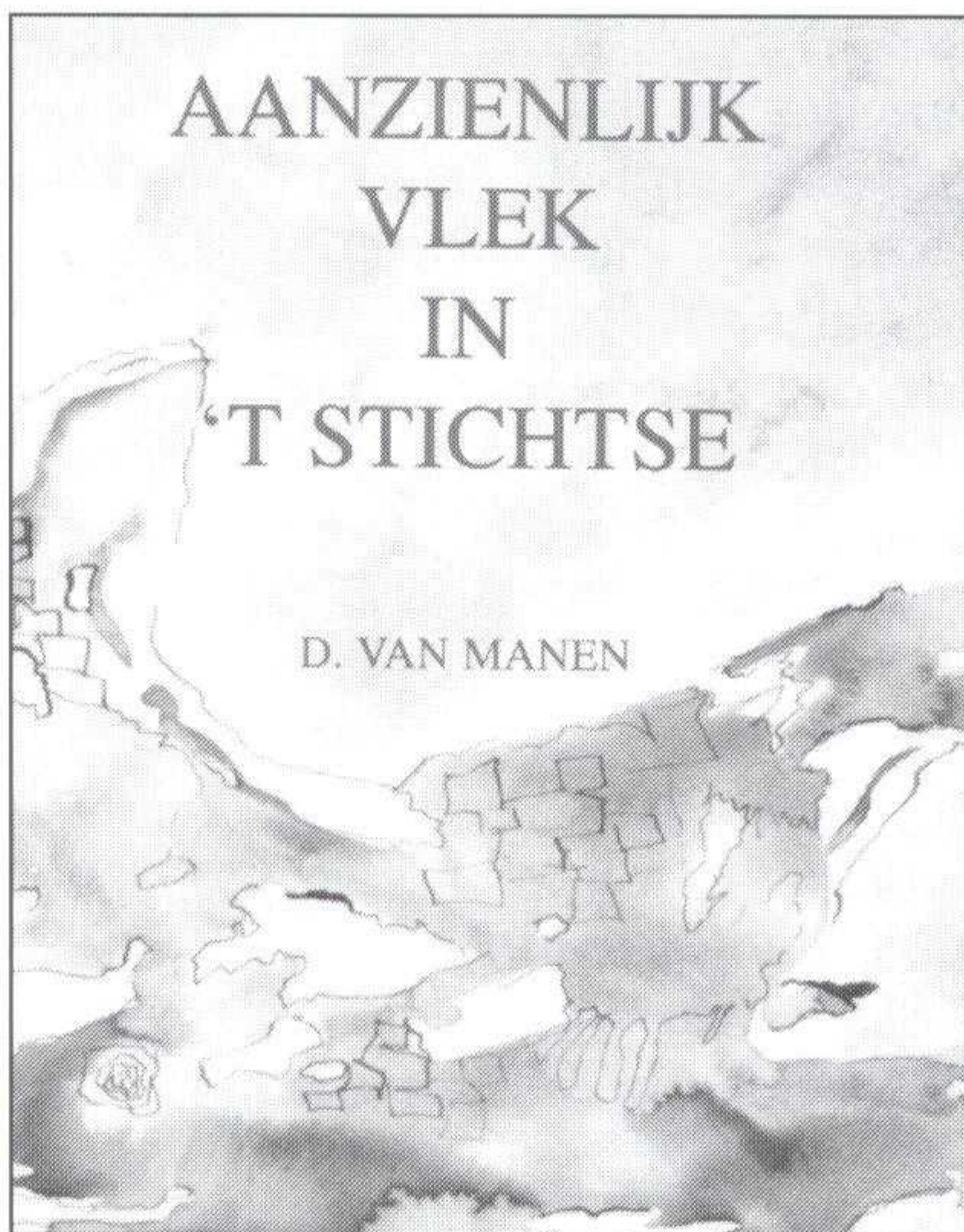
Vergezicht van den Galgenberg

Nu is het land in al zijn klaarheid voor ons; wijduit ligt het in de diepte. De bebouwde landen, regelmatige vakken van zilver en goud, klimmen tot tegen den heuvel op. Het zware geboomte van Meulenstein als een gordel van zwart-groen tusschen den blonden eng en de blauwe noordelijke velden, nadert ons; rechts rijst de heide, waartusschen een moede zandweg, komende van de lindeboomen voor het witte rietbedekte huisje, moeizaam opwaarts stijgt; daarneven het rechtlijnige jonge bosch, dat den oostelijken hemelrug vermeestert. Daarachter al verder en verder de geluwe woestenijen van broeiend zand tusschen donkere steppen van groen, en heel in de verte, aan de vibreerende kim, de lauwliggende hoogten van het Soerensche bosch. Heel de horizont beeft van zonnewarmte, die trilt langs de wazige verten; heel de horizont in een wijden kring om ons heen doet zelt in blauwe nevelen. De molen van Garderen richt zijn schemerende gedaante boven de nevelige hoogvlakte; de torens der lagere landen Nijkerk-Amersfoort trillen in de warme lucht. Recht voor ons uit, boven donkere boomengroep, het torentje van de Schaffelaar kanteelend tegen den achtergrond van blauw, links de toren van Barneveld met gekroonden top te midden van de huizen van het dorp als zijn kinderen. Een lint van licht geel, bijna wit, is uit zijn midden gespannen recht op ons toe: de baan van onzen spoorweg. Ziet, hoe uit het dorp plots de witte rookpluim stijgt - en tellen later klinkt tot ons het verdofte geluid van de stoomfluit; daar komt de trein uit het dorp los; een kruipend gedierte met vele geledingen over het lint in trage beweging. Langzaam komt hij nader, tusschen de blinkende spoorlooten, waarvan het water de avondzon weerkaatst. De rook verdwaalt in bloesemwitte wolkjes. Een dof gestommel als onweer in de verte komt van den lagen grond. Al sneller en sneller rolt de naderende trein tot een langgerekte fluit zijn vaart weer toomen doet; onder de boomen van Meulunteren gaat hij zich verbergen, de botsende wagens brokkelen het gerommel bij het stilstaan. Dan weer op eens een fluitstoot, en een diepe doffe zucht, nog eens, nog eens in altijd sneller tempo, en als hij steunend breekt uit de poort van het geboomte klingelt de bel aanhoudenlijk. Nu geen worm meer, maar machine en tender en wagens gedreven

door stoom, hellende op de gebogen baan, bolderend door de goudgele vlakke wolken achter zich sleepend van kringelend stof. De wielen raderen snel, de stangen stampen met haast, wild snelt hij van ons weg, zwenkende in de bocht die den weg naar Lunteren wijst.. Over den toren heen ligt de Geldersche vallei, kom van weelde in blauwen gloed, de heuvelen daarachter rijzen in gulden glanzing. De lage zon raakt verscholen achter paarsche wolken, pensée veeren lang gerekt naar 't noorden en het zuiden staan roerloos in de lucht. Doorbrekend door een kier van 't wolkenfloers brandt nog eenmaal de zon, dan daalt zij neder achter Amersfoort als in een lichtend meer; oranje gloeiig straalt er van den spiegel omhoog naar 't wijde koepeldak waaraan - lichte schapenvachten door het licht beschenen - een kudde warme wolkjes hangt. Een bleeke ster pinkt in het licht azuur dat boven ons vervloeit tot donker blauw. In 't duistrend oosten over 't lage bosch zweeft nog een late vogel op breede vlerken; goudlokkere tonen rollen op de donkere aarde. Daar is het stil alom; de nevelen verrijzen uit de diepte en dekken een gelukkig land.

Boekbespreking

'Aanzienlijk vlek in 't Stichtse' van D. van Manen

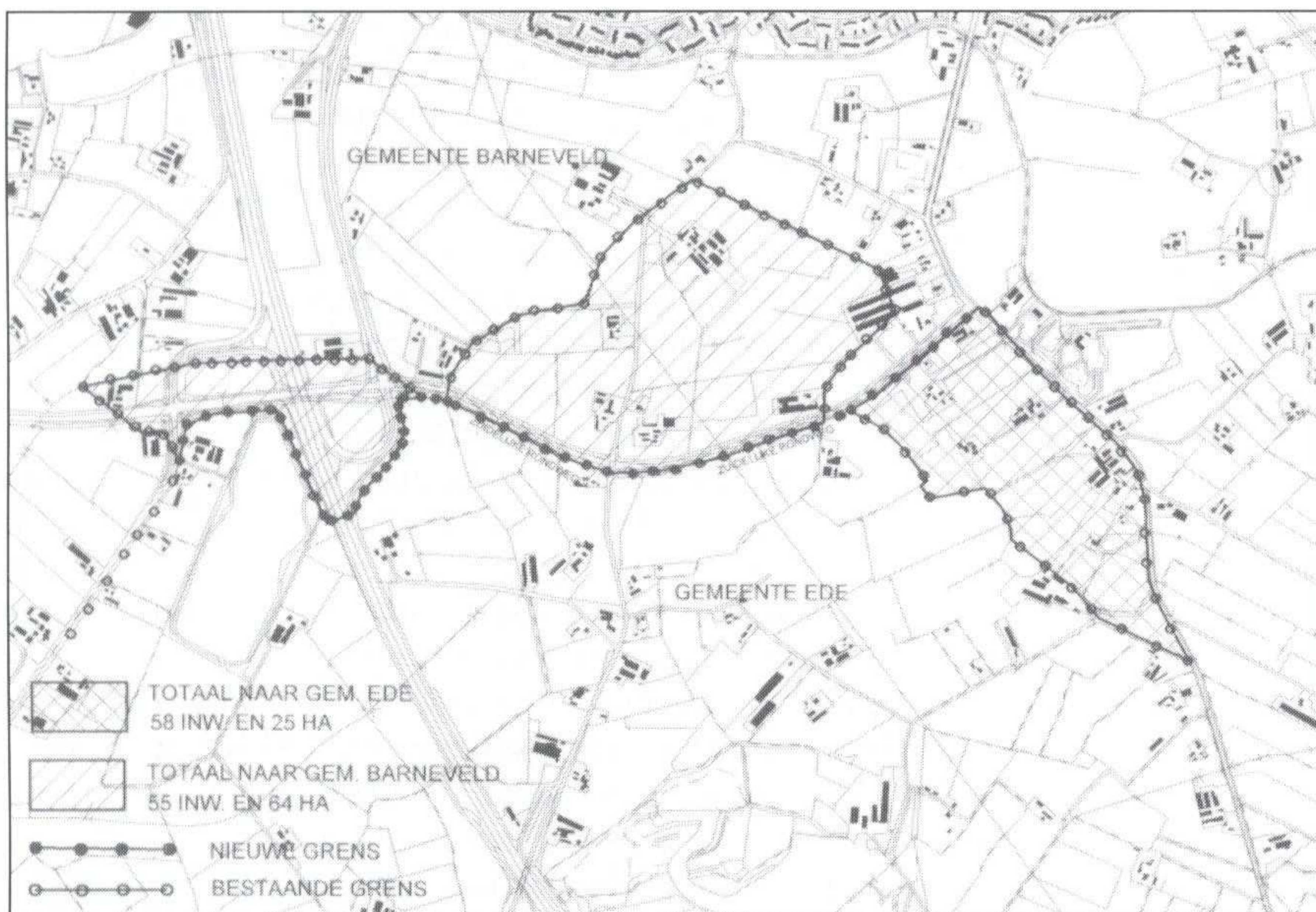
Afgelopen najaar werd door de Stichting Het Veense Boek een kroniek van de Veenendaalse samenleving tot 1840 uitgegeven. De auteur D. van Manen is oud gemeentesecretaris van Veenendaal. Het is een kloek boek geworden (370 pagina's plus tientallen pagina's extra met illustraties). De opzet van deze kroniek is een zo nauwkeurig mogelijk beeld te geven van de Veenendalers door de eeuwen heen, van hun omgeving, van hun dagelijkse besognes, van hun zorgen, van hun rampen die hun troffen en van hun vaak diepe ellende, zo citeren we uit de Inleiding. Veenendaal behoorde tot 1795 voor het grootste deel onder Rhenen en voor het overige onder Ede (Gelders Veenendaal) en Renswoude (tot 1960). Vandaar dat in de 'Edese' Zandloper aandacht aan dit boek wordt gegeven. De kroniek bevat een groot aantal oude familienamen; geslachten waarvan de nakomelingen ook nu nog in Veenendaal te vinden zijn. Aan de hand van de geraadplaaide archieven (waaronder het Ambtsgericht Ede, waarin alle onroerend goed transacties van Gelders Veenendaal van 1675 tot 1810 zijn vastgelegd) volgt de auteur van jaar tot jaar de ontwikkelingen in de Gelderse Vallei.

Het boek sluit af in 1840; als reden wordt hiervoor opgegeven dat een vastomlijnde periode wordt afgesloten; de groot-industrie maakt haar intreden en het plaatselijke bestaanspatroon zal hierna veel van zijn kleinschaligheid verliezen. Wat het boek extra waardevol maakt is het gelijktijdig vermelden van landelijke historische ontwikkelingen, waardoor de locale situatie in een breder kader wordt geplaatst. De gedetailleerde achtergronden van tal van artikelen die in De Zandloper zijn verschenen (resp binnenkort (weer) aan de orde zullen komen) staan in dit boek beschreven. Voorbeelden hiervan zijn de problematiek rond de afwatering in de Gelderse Vallei, grenswijzigingen tussen Ede en Veenendaal en de ruilverkaveling in de zuidelijke Gelderse Vallei. De auteur verdient een groot compliment voor dit uitstekende (en goed leesbare) naslagwerk vanwege de gedetailleerde beschrijving (met bronvermelding) van wat zich door de eeuwen door heeft afgespeeld in onze regio. Het boek is verkrijgbaar bij de boekhandels Van Kooten en Jac. Hardeveld in Veenendaal en kost 22,67 euro. Van harte aanbevolen.

De gemeentegrenswijziging met de gemeente Barneveld per 1 januari 1993 (deel 7)

door Frans van Oort

In 1982 hadden de colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Ede en Barneveld in principe besloten tot een grenswijziging. Aanleiding hiervoor was de aanleg van de Zuidelijke Rondweg, die de Scherpenzeelseweg zou gaan verbinden met de Lunterseweg. Een andere belangrijke reden was om de op- en afritten van de A-30 onder de verantwoordelijkheid van één gemeente te plaatsen. Voor de hulpverleningsinstanties zoals politie, ambulance en brandweer was dit bij eventuele ongevallen van groot belang. De grens tussen de gemeente Ede en Barneveld werd daarom zodanig gewijzigd dat de op- en afritten van de A-30 bij de Scherpenzeelseweg in de gemeente Barneveld kwamen te liggen. De Zuidelijke Rondweg, waarvan de aanleg medio 1992 gereed was, kwam in de gemeente Barneveld te liggen en de zuidelijke bermsloot zou de grens tussen de gemeente Ede en Barneveld gaan vormen (zie tekening). Een prettige bijkomstigheid voor de gemeente Ede was dat de lang gekoesterde wens om het grondgebied van het voormalige kamp "de Biezen" weer binnen haar grenzen te krijgen zonder problemen - na 50 jaar - werd gerealiseerd. Voor de gemeente Barneveld was deze grenswijziging ook van belang met het oog op de woningbouw die zij ten zuiden van de Barneveldse Beek wilde gaan uitvoeren. Tijdens het vooroverleg met de provincie Gelderland- de provincie was nauw bij deze procedure tot grenswijziging betrokken- bleek dat er van provinciale zijde een algemene opdracht lag om te onderzoeken of de grenzen tussen gemeenten logisch verliepen.

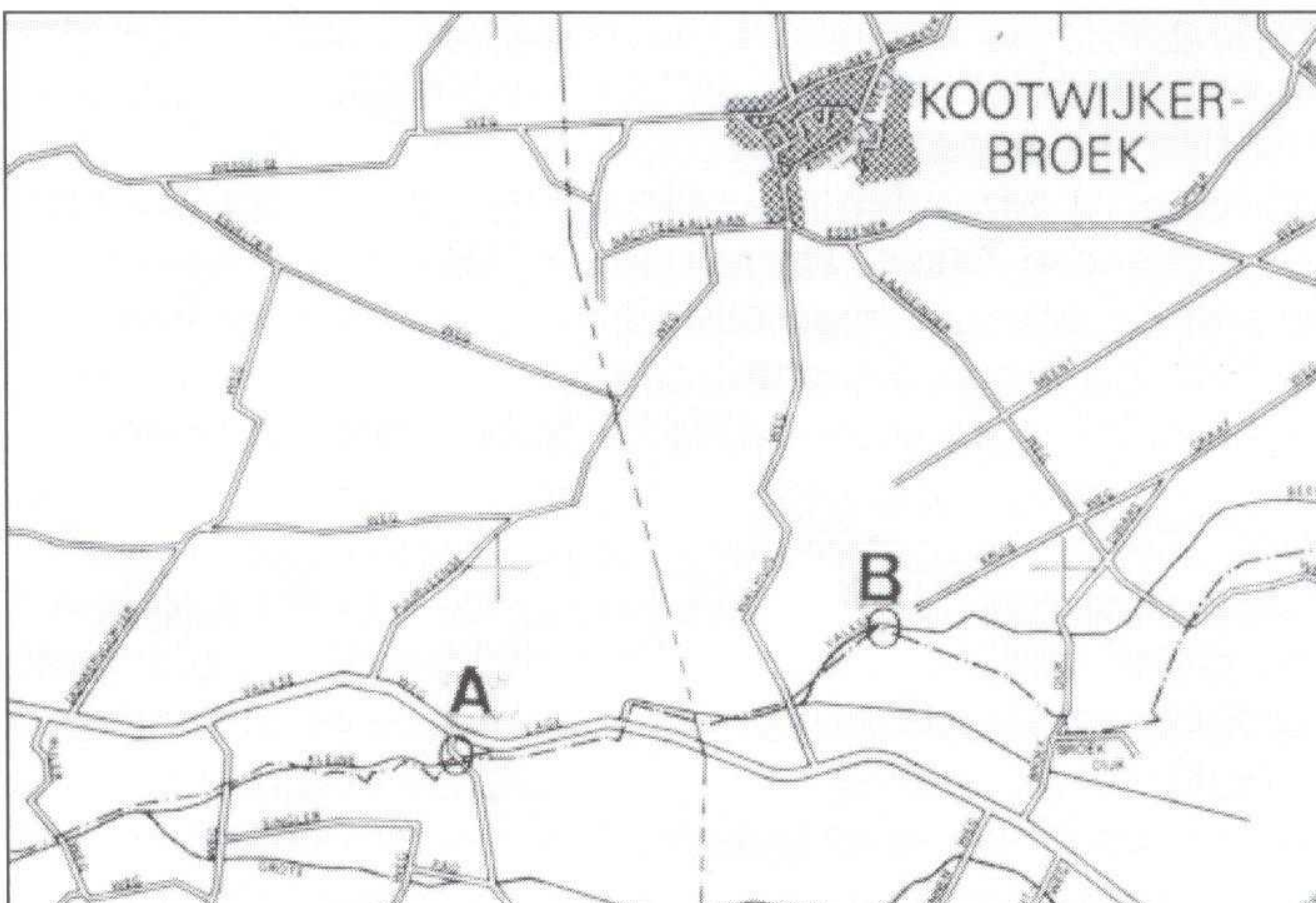

Topografische kaart met de oude en nieuwe grens ten zuiden van de gemeente Barneveld. Duidelijk zichtbaar is de geprojecteerde Zuidelijke Rondweg. Deze maakt de grenscorrectie bij de kruising met de A-30 (vroeger S-1) noodzakelijk en laat het in de Tweede Wereldoorlog geannexeerde gebied rond 'de Biezen' weer tot het grondgebied van Ede terugkeren.

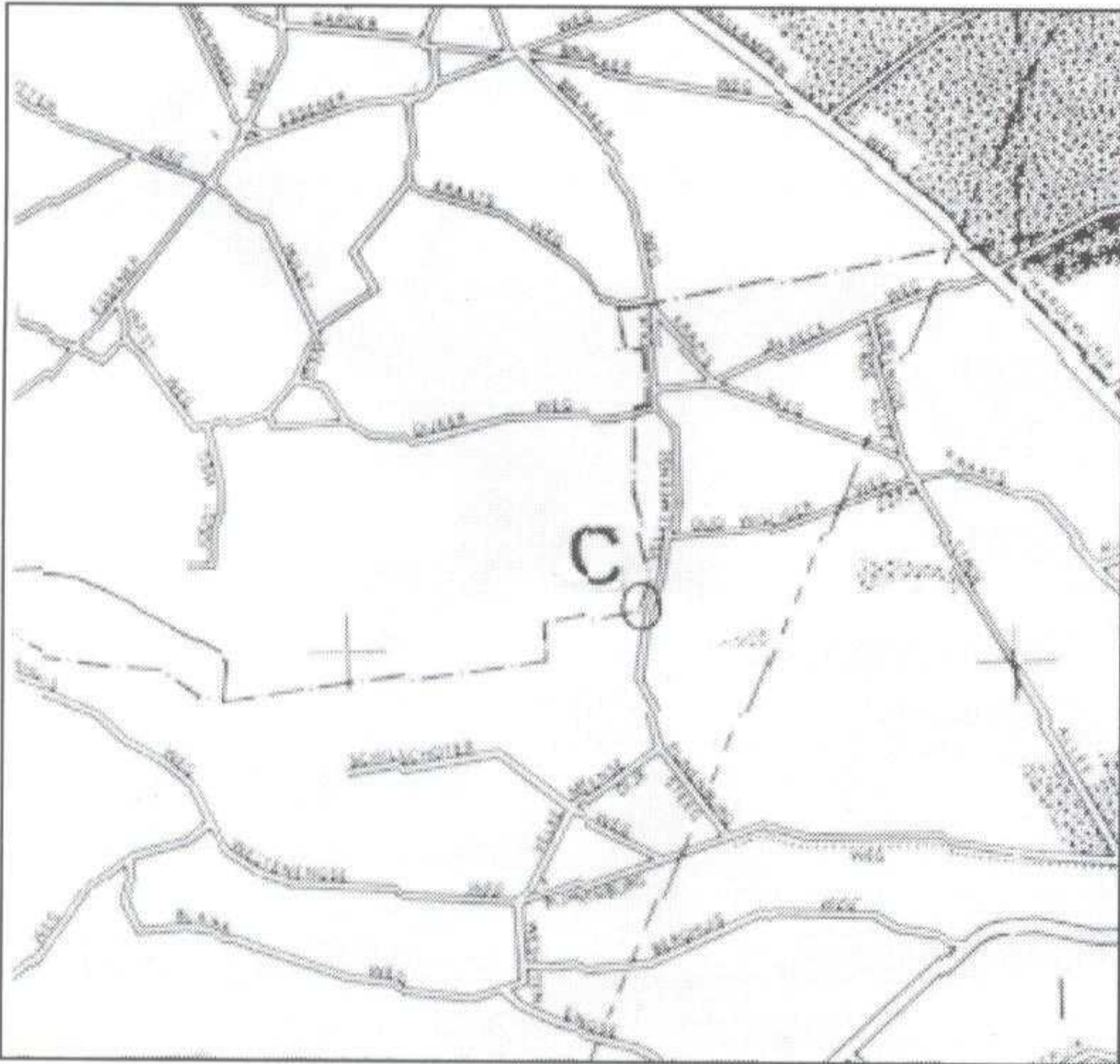

Een foto van het voormalige kamp 'de Biezen' met de barakken duidelijk zichtbaar. Het deed in de jaren '50 en '60 dienst als opvangcentrum. In 1970 is het gehele kamp afgebroken (foto: Archief gemeente Barneveld).

Uit bestudering van de huidige grens tussen de gemeenten Ede en Barneveld was naar voren gekomen dat, daar waar de Kleine Valkse Beek de grens tussen de beide gemeenten vormde, deze geen logisch verloop had. Het ging hierbij om een gedeelte van de Kleine Valkse Beek beginnende bij de Ruitenbeekweg, stroomopwaarts, kruisende de Hoge Valkseweg, de Lage Valkseweg en de Walhuisweg en vervolgens nog ongeveer 350 meter stroomopwaarts. De totale lengte van dit stuk beek is rond de 2800 meter.

Op de bijgevoegde kaart was dit stuk van de beek aangegeven tussen de punten A en B. Een aantal jaren geleden was de Kleine Valkse Beek gekanaliseerd, maar de grenzen tussen de beide gemeenten werd nog steeds gevormd door de loop van de oude beek. Van de zijde van de provincie werd dan ook geadviseerd, nu er toch een grenscorrectie tussen de gemeenten Ede en Barneveld zou plaatsvinden, deze "schoonheidsfoutjes" in de grens te corrigeren.

Hierdoor zou het midden van de gekanaliseerde Kleine Valkse Beek de nieuwe grens tussen de beide gemeenten zou gaan vormen. Ook bleek dat een klein stukje van de Velkemeensedijk, een weg die in eigendom en beheer bij de gemeente Ede was, in de gemeente Barneveld lag. Op de kaart is dit aangegeven bij punt C. Het lag in de bedoeling om de gemeentegrens hier gelijk te trekken aan de eigendoms- en beheersgrens.

Tenslotte bleef er nog een klein gebied over waar de grens tussen de gemeenten geen logisch verloop had. Het betrof het gebied, gelegen ten zuiden van de Kleine Valkse Beek ter hoogte van de Laageinderweg en de Westerhuisweg (zie onderzoeksgebied op bijgaand kaartje). Hier liep de grens tussen de

beide gemeenten namelijk dwars over enkele percelen heen en was deze niet zichtbaar in het terrein. Door ook hier de gemeentegrens door het midden van de Kleine Valkse Beek te laten lopen, zou een grotere duidelijkheid worden geschapen.

De consequentie hiervan was echter dat 12 families niet langer inwoner van de gemeente Barneveld zouden zijn, maar zouden overgaan naar de gemeente Ede. De betrokken families mochten zich hierover uitspreken. Maar omdat uit de uitslag van de stemming bleek dat zij allen bij de gemeente Barneveld wilden blijven behoren, bleef hier de oude historische grens gehandhaafd.

Reeds eerder werd gemeld dat de provincie nauwer betrokken was bij deze grenswijziging. Aanleiding was de Wet ARHI (Wet algemene regels herindeling) die op 1 juli 1991 in werking was getreden. De inwerkingtreding van deze wet leidde tot een aanzienlijke beperking van de tijdsduur van grenswijzigingsoperaties. De wet stelde duidelijke termijnen en de beslissingen werden zoveel mogelijk overgelaten aan de decentrale overheden, met name de provincies.

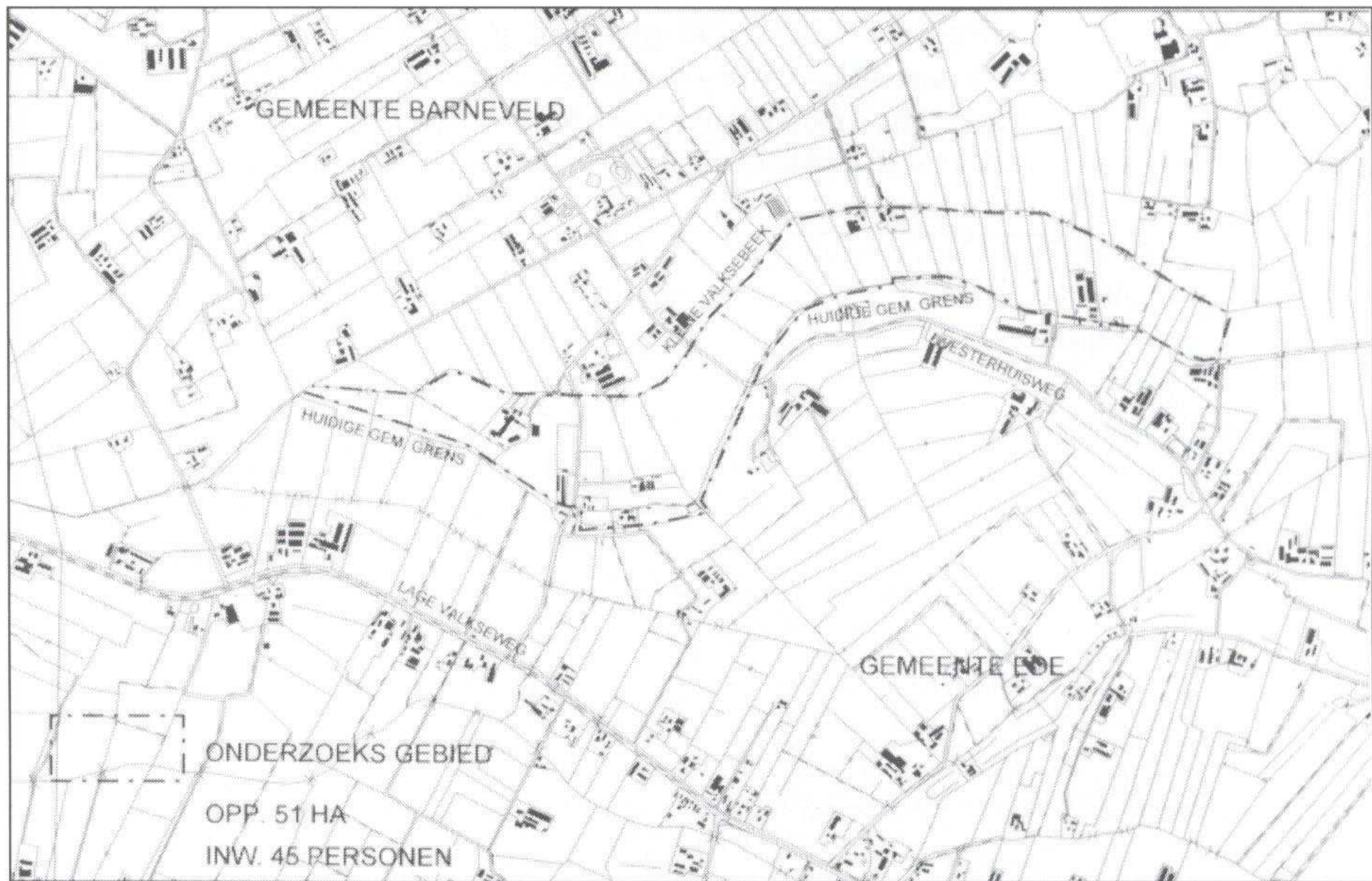
De hiervoor toegelichte wijziging van de gemeentegrens, betrof een "binnenprovinciale grenscorrectie". Dit was een gemeentegrenswijziging waarbij naar verwachting het inwonertal van geen van de betrokken gemeenten met meer dan 10% zou toe- of afnemen.

Nu er tussen de gemeente Ede en de gemeente Barneveld overeenstemming bestond over deze grenscorrectie konden zij zelf een "herindelingsregeling" vaststellen (dit is een gelijk-luidend besluit van de Raden van de betrokken gemeenten).

Deze vastgestelde herindelingsregeling werd gezonden naar Gedeputeerde Staten van Gelderland en naar de Minister van Binnenlandse Zaken. Hierna namen GS een beslissing. Na goedkeuring werd een beschrijving van de grenzen opgesteld. Tenslotte zou deze herindelingsregeling alsmede de grensbeschrijving worden gepubliceerd in het Provinciaal Blad terwijl het Ministerie van Binnenlandse Zaken de mededeling in de Staatscourant verzorgde.

De grenscorrectie in verband met de aanleg van de Zuidelijke Rondweg, had tot gevolg dat 13 panden, 40 inwoners en 25 ha. grond van de gemeente Barneveld naar de gemeente Ede zouden overgaan. Daarnaast gingen van de gemeente Ede 11 panden, 64 inwoners en 64 ha, grond over naar Barneveld.

De grenscorrectie in verband met de loop van de Kleine Valkse Beek had tot gevolg dat zeer veel perceeltjes grond (circa 300 stuks) die nu in de gemeente Ede lagen, per 1 januari 1993 in de gemeente Barneveld zouden liggen of omgekeerd. De meeste perceeltjes waren slechts enkele vierkante meters groot; de grootste was rond de 20 m². Bij deze grenscorrectie gingen geen inwoners over.

Topografische kaart met het gebied, waarvan de bewoners geen aansluiting wilden bij de gemeente Ede. De logische verplaatsing van de gemeentegrens naar het midden van de Kleine Valkse Beek ging dus niet door.

St. Barbara vicarie in Ede

door J.W van Scherrenburg

In het verhaal van de heer Van Oort over St. Barbara (Zandloper 2001-2) viel mij op dat de stichtingsdatum van de St. Barbara vicarie niet klopte. Bij controle van zijn bron¹⁾ bleek daar dezelfde fout voor te komen. Eveneens vermeldt de heer W. Wijnaendts van Resandt (1873-1954) in zijn in 1943 uitgekomen boek maar vier vicarieën in Ede, terwijl “De Geschiedenis van Ede”²⁾ reeds in 1933 vijf vicarieën noemt. Er was namelijk ook nog een Sint Nicolaes vicarie, die gefundeerd was op 8 december 1473.

De heer Wijnaendts van Resandt was een bekend publicist en een zeer bekwaam onderzoeker. Voor zijn werk heb ik veel waardering. Daar kunnen we veel van leren. Maar hier moet hij toch verstrikt zijn geraakt in zijn aantekeningen.

Keren we terug naar het kopje “De vicariegoederen in de gemeente (bedoeld wordt het kerspel) Ede” van de heer Van Oort. Wanneer we daar “St. Barbara vicarie” vervangen door “Heilige Kruis vicarie”, dan klopt de eerste alinea tot en met de eerste vicaris.

De rest slaat vermoedelijk wel op St. Barbara vicarie. Want in 1658 is de vicarie weer vacant door het trouwen van de laatst geïnstitueerde Henrick van Bruijnlocht. Het is Jacob Lambert bij het proces in 1646 kennelijk gelukt zijn stiefzoon van deze inkomsten te voorzien. In 1658 begiftigt Agnes van Renesse Baronesse van ende tot Wassenaer, Vrouwe van

Obdam, Hensbroeck, Kernhem etc, als hebbende 't jus collationis van St. Barbara vicarie te Ede, hiermee "Zeger van Arnhem waiskindt van den overledene Zeger van Arnhem in syn leven schout tot Rhede, begeerende deselve alle jaerlicxe incompten, vruchten, baeten ende proufijten, tot subsidie van sijne studien sall ontfangen, mets conditien deselve Zeger van Arnhem geene paepsche schoolen sall mogen frequenteren, maer sich veelmeer reguleren naer d'ordre van 't Landt". Daar zij in Den Haag woont, moet Hermannus Houtman, rentmeester van Kernhem, letten op de juiste uitvoering. In 1667 op Maurits Reyngnaets en 2 februari 1677 gaat deze subsidie over op Jacop Cleijborg. Het komt bij ons vreemd over, dat men in een overzicht van 1662 Zeger van Arnhem, die dan de studiesubsidie ontvangt, dan ook nog steeds vicaris noemt. Oorspronkelijk was de vicaris een priester.

De nog niet herstelde kerk van Ede in 1660, waarvoor in 1636 de opbrengst van het Heilige Kruis vicarie werd bestemd. Pentekening van Burgemeester Nairac, aanwezig in Historisch Museum Ede

Fundatiebrief van de vicarie Sint Sebastiaen en Sint Barbara in de parochiekerk te Ede, 1522 St. Agatha.

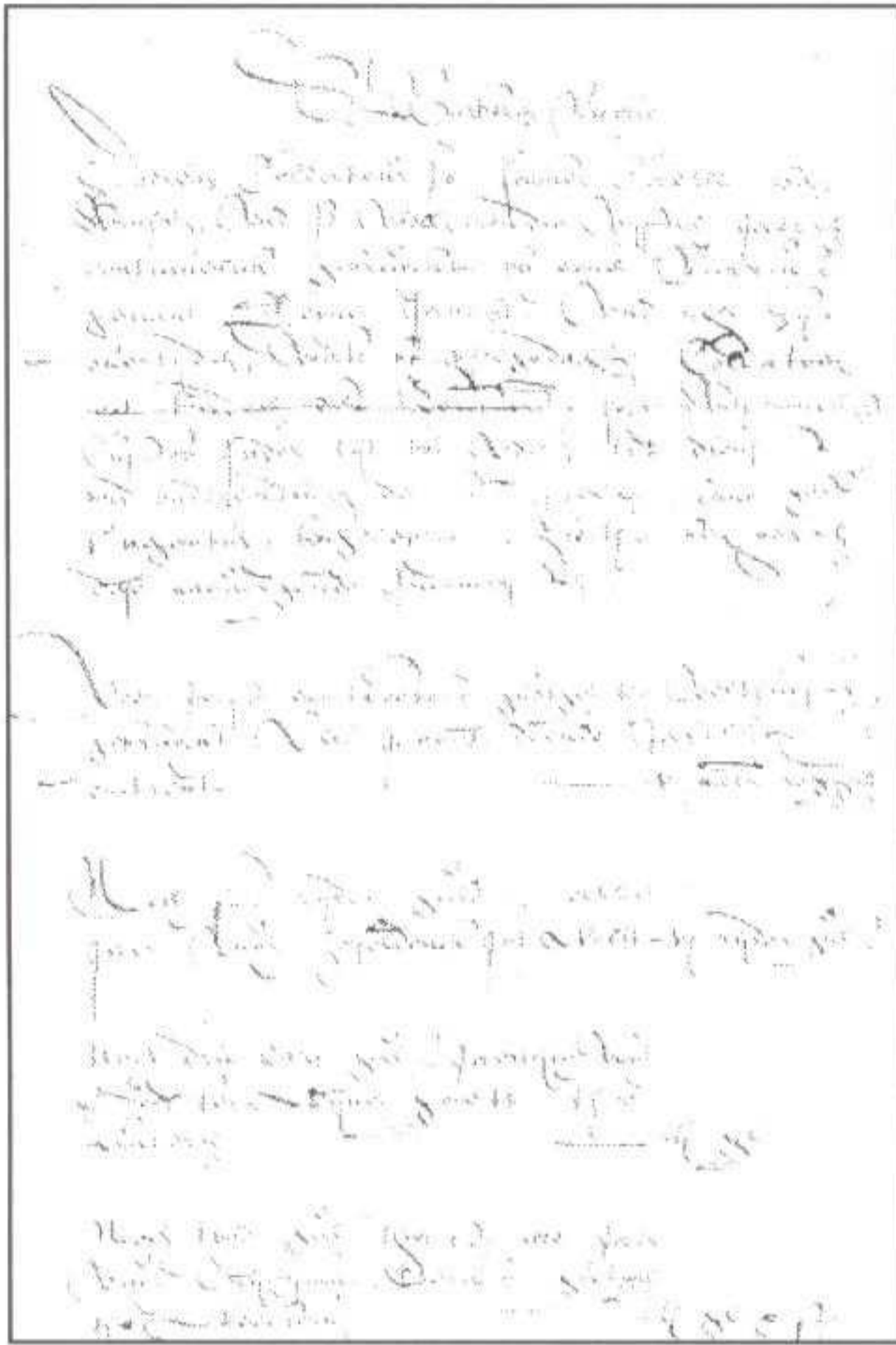
Deze vicarie, later meestal alleen Sint Barbara vicarie genoemd, werd op 5 februari 1522 (Sint Agathen dag) opgericht. De fundatiebrief werd opgesteld door Ludolf Post met als getuigen Heer Jan van der Kaemenaden pastoor in Ede en Jan van Arnhem. Ludolf Post was in 1508 aangesteld als koster/schoolmeester in Ede en bleef dit tot aan zijn overlijden in 1524.

Men timmerde een altaar "in d'ere Godts Almachtich, Marie synre liever moeder, die heiligen martelaers Sint Sebastiaen indes heiligen joffers ind martelaersche Sinte Barbara, in laeffenisse ind troest oere ind oeren olderen zielen, daer die rectoer ofte besitter des selven altaer ofte vicarie vurss[eyd] op celebryren ind bedienen sall mit drye lesende missen ther weke, nementlick des manendags een lyckmisse voer broederen ind susteren die verstorven syn uuit Sinte Barbaren gilde, des woensdages een sielmijsse voer Johanna Goert Willems dochter ind oerer frunden zielen, ind des vrijdages een mijsse van den Heiligen Cruijs".

Als de vicaris in gebreke mocht blijven, dan "sullen ind moegen die gildemeisters in der tit der bruederscap van Sinte Barbara in die moeder kercke to Ede vurss. den rectoer ofte besitter der vicarien vurss. van elcke mijsse bijzonder onthalden ind corten twe Brabantse stuver. Ende dat gelt sullen die gildemeisters in der tit vurss. halden ind bewaeren wes tot Sinte Barbaren daege (4 december) ind dan sullen sy daer weijt om coepen ind laeten dan backen tot behoef ind noetdorfft der armen".

Verder zal de vicaris "den pastoer of syn cureit een onderstant in den vurss. kercken wesen". Wanneer hij wegging en zes weken geen dienst deed "sonder oerloff der Collatoren, soe moegen die Collatoers dat beneficium enen anderen bequamen conferiren ind geven. Ind

alsoe ducke ind vaeke dat beneficium ledich wordt, dat waere bij doede ofte oeverghift, soe sullen ind moegen die pastoers der vurss. kerspel kercke in der tit, Johan van Aernhem ind synen rechten erven, Goert Willems ind synen rechten erven ind dije gildemeesters in der tit der bruederscap van Sinte Barbara off Collatoers, dat beneficium vurss. enen bequamen gheven ind conferiren. Ende dat beneficium en sal men nijemant gheven of conferiren, hij en sy priester of al so olt dat hi binneniaers priester sal warden”.

St. Barbaren Vicarie

Daervan Collateur is Joncker Caerll van Arnhem. Und is well aen die vijftich jaeren continuelick gebrueckt by eenen Vicarius genant Reyner Jansz. Und nha zijn overlijden, voirts by wolgedachten Collateur Johan Anthoenisz Custos in der tijt tot Ede, tot dienst und onderholdingh der Schoelen Anno XVC t'negentich, toegeleyt. Hiertho behoeren dese naevolgende incompsten

Voer ierst een Koeters guetgen tho Velthuysen gebruyckt Elis Jansz, doende jaerlijcx omtrent 5 molder roggen

Noch ses rijder gulden alle jaer uuyt Haseldonck int Woltt 6 rijder gulden

Noch drie Carolus gulden jaerlijcx uuyt Goessen Wijnen goett tho Lunteren 3 gulden

Noch twe gulden thien st[uver] alle jaer uuyt Crijcxsmann Toenis guetgen tho Weeckerum 2 gulden 10 stuver

De beide gildemeesters van dat moment waren Goert van Butselar en Jacob van Reemst. Laatstgenoemde komen we in de jaren 1535-1539 ook als kerkmeester tegen. In het laatste jaar is hij nog steeds gildemeester van Sint Barbaren gilde.

Vervolgens staan vele inwoners van het kerspel Ede vermeld die bereid zijn een bijdrage te leveren in de vorm van stukken land of jaarlijkse renten uit hun goed.

Als eerste vicaris stellen de collatoren en gevers voor “den eerbaren Heren Heer Jacob Andrissen, abel ind bequeem clericus des bisdoms Utricht, om yerstwerff te besitten ind te bedienen dese vurss. vicarie”.

Tenslotte wordt de brief door de pastoor en Jan van Arnhem bezegeld.

Aan de brief is nog bevestigd de in het Latijn geschreven confirmatiebrief van Philips van Burgondien bisschop van Utrecht.

Het valt op dat er meerdere collatoren zijn nl. de pastoor, de Heer van Kernhem, Goert Willems en de twee gildemeesters van St. Barbara gilde of hun erfgenamen. Totaal dus vijf personen. Dit is in schrille tegenstelling met de toestand omstreeks 75 jaar later. Want dan is Karel van Arnhem, heer van Kernhem, de enige collator. De broederschap van St. Barbara is natuurlijk na de overgang omstreeks 1580 opgeheven. Maar de erfgenamen van Goert Willems vinden we ook niet meer terug. De familie Van Arnhem heeft kennelijk de macht naar zich toe weten te trekken.

Heer Reyner Jansz was vicaris vanaf omstreeks 1540 tot aan zijn overlijden in 1590. Omdat er na de overgang geen priesters als vicaris meer worden gezocht, geeft Karel van Arnhem als collator een andere bestemming aan de opbrengsten van St. Barbara vicarie. “Und nha zijn overlijden, voirts by wolgedachten Collateur [aen] Johan Anthoenisz Custos in der tijt tot Ede, tot dienst und onderholdingh der Schoelen Anno 1500 t'negentich, toegeleyt”. Dit blijft niet zo. Nog in het eerste kwart van de zeventiende eeuw worden de opbrengsten van St. Jan vicarie voor de koster/schoolmeester bestemd en de opbrengsten van St. Barbara voor studiebeurzen. Even terzijde: Johan Anthoenisz geb. 1550, is de stamvader van de Edese families Van Scherrenburg/Van Scharrenburg.

Het recht van collatie

De andere vicarieën hebben een analoge geschiedenis. Bij de Onze Lieve Vrouwe vicarie dd. 14 september 1410 waren de pastoor en de twee kerkmeesters collator. Nog geen heer van Kernhem.

Bij St. Nicolaes vicarie dd. 8 december 1473 idem plus Albert van Bommel heer van Kernhem en de schout "in der tyt ende by rade der ghemeyne naburen".

Bij Heilige Kruis vicarie dd. 20 maart 1504 idem plus Johan van Arnhem bezitter Kernhem en de schout en "by raede der gemeynen naebueren".

Bij St. Jan vicarie dd. 20 januari 1510 idem plus Johan van Arnhem bezitter Kernhem en Goy Willemssen en "by raide des gemeyn naburen". De pastoor, de kerkmeesters, de heer van Kernhem en Goy Willemssen worden hier "principael collatoren" genoemd.

Tenslotte St. Barbara vicarie dd. 5 februari 1522 als bovengenoemd.

We zien in al deze fundatiebrieven dat het collatorschap een veel bredere opzet had. De collatoren raadpleegden zelfs de naburen. Maar in de zeventiende eeuw is de heer van Kernhem collator van al deze vicarieën. De kerkmeesters en de schout zijn er nog steeds, en de pastoor zou men kunnen vervangen door de predikant. Maar ze zijn allemaal uitgeschakeld. Alleen bij de Lieve Vrouwen vicarie moet hij in 1662 nog delen met de familie Van Ommeren. In de fundatiebrief hadden de heer van Kernhem en de familie Van Ommeren met deze vicarie nog niets te maken, want toen waren alleen de pastoor en kerkmeesters collatoren.

Tussen 1531 en 1674 komen we veel schouten Van Ommeren tegen in Ede. Alleen in de stichtingsbrieven van St. Nicolaes - en Heilige Kruis vicarie komen we de schout als collator tegen, maar niet de familie Van Ommeren.

Het ziet er naar uit dat Karel van Arnhem na de veranderingen in de woelige jaren tachtig veel macht naar zich toe heeft getrokken en aan het schuiven is gegaan met het collatorschap en de opbrengsten van de vicarieën.

De St. Nicolaes vicarie werd in de 17e eeuw ook aan studiebeurzen besteed. Op 12 april 1662 aan Odulphus van Struijsvelt, 1667 Maurits Reyngnaets, 1677 Cleyborg (zie ook onder St. Barbara). Deze vicarie schijnt bij de goederen van Kernhem ingetrokken te zijn evenals een gedeelte van St. Barbara vicarie.

Samenvattend kunnen we zeggen dat na de overgang tot omtreeks 1635 de opbrengst van één vicarie naar de koster en de schooldienst ging en de overige vicarieën naar studiebeurzen. De koster eerst uit St. Barbara vicarie en daarna uit St. Jan vicarie.

Daarna zien we dat de kerkmeesters opbrengsten ontvingen uit Onze Lieve Vrouwe vicarie en Heilige Kruis vicarie ten behoeve van het onderhoud van de kerk. Vermoedelijk veroorzaakt door de grote schade bij de brand van eind november 1635 ten gevolge van blikseminslag in de toren. Zeger van Rechteren Heer tot Almeloe kent dan in 1636 als collator van de Heilige Kruis vicarie de opbrengsten toe voor de wederopbouw voor 6 jaar. Maar dit wordt steeds voor 6 jaar verlengd. In 1649 zelfs voor 12 jaar. Te weten 2/3 tot onderhoud van kerk en toren en 1/3 t.b.v. predikant en schoolmeester. Dit wordt daarna blijvend. In 1672 had de kerk weer schade door de inval der Fransen. Men kon dus doorgaan met repareren.

In 1598 kocht de heer van Kernhem het recht van opperkerkmeester te Ede, volgens aantekeningen in de collectie Bouwheer. Op 21 januari 1601 wordt Karel van Arnhem aangesteld tot "Extra-ordinaris Raedt van Gelderland". Kortom, hij was een machtig man. Toch is het voor ons moeilijk voorstelbaar dat schouten, predikanten en kerkmeesters hun rechten zoals vastgelegd in de fundatiebrieven, lieten afnemen. En laten we de naburen niet vergeten. We lezen nergens iets over verzet. Die moed brengt men pas veel later op.

Voetnoten

- 1) "De vicarieën in Gelderland" door W. Wijnanedts van Resandt (1943),
- 2) Deel I, pag.28. J.W. van Scherrenburg Gz te Bennekom

Museumnieuws door drs. D.-J. List

Het Historisch Museum Ede is in de nabije toekomst heel wat van plan met spetterende en interessante tentoonstellingen. Voor een groot aantal van deze presentaties kunnen we uw hulp gebruiken. Zo lenen we graag materiaal dat te maken heeft met het 100-jarig bestaan van de Kippenlijn. Unieke foto's en voorwerpen zijn van harte welkom.

Voor 2003 staat een tentoonstelling gepland over 100 jaar kunststof, in de breedste zin van het woord. Bent u in het bezit van aparte en bijzondere voorwerpen van bakeliet (vaatwerk, radio's e.d.), viscose (kunstzijde), nylon en plastic (meubilair, tuppoware e.d.), dan willen we gaarne het een en ander van u lenen.

Voor degenen die erg op het vorstenhuis zijn gesteld, is het museum op zoek naar herinneringsartikelen van het huwelijk van prins Willem Alexander en Máxima op 2 februari 2002. Het is de bedoeling dat een bijzondere presentatie over Máxima zal worden opgeluisterd met deze herinneringshebbingetjes.

Exposities 2002

1 mei t/m 28 juli

Wie de schoen past, trekt hem aan!

Overzichtstentoonstelling van 5000 jaar schoenmode aan de hand van schoenen uit de eigen collectie en bruiklenen van de grote Nederlandse musea. Voor de volledigheid is het grote aantal authentieke schoenen en laarsjes uitgebreid met drie replica van zeer unieke voetbedekkingen.

4 sept. t/m 13 okt.

100 Jaar Kippenlijn

Presentatie van oude en bijzondere foto's en voorwerpen inzake de 100-jarige geschiedenis van de Kippenlijn.

4 dec. t/m 23 febr.

Schaakkunst door de eeuwen heen

Presentatie met bijzondere schaakspellen, kunst met als onderwerp de schaaksport en historische scènes van schakende personen. Ook voor deze presentatie zijn bruiklenen toegezegd uit de grote Nederlandse musea.

*Wethouder mw. drs. A. Jonker verrichtte op 1 mei 2002 de openingshandeling van de tentoonstelling "Wie de schoen past, trekt hem aan" door het laatste exemplaar in de vitrine te plaatsen.
(foto R. Honhoff)*

Collecties

Voor in de toekomst zoekt het museum contact met mensen die in het bezit zijn van een bijzondere verzameling, waarvan een deel mogelijk kan worden gepresenteerd tijdens één van de wisseltonstellingen van het museum. Mogelijk is de verzameling zo uniek dat het het uitgangspunt wordt van een expositie. Voorbeelden zijn Regout en Mosa aardewerk, radio's, kinderboeken, drukwerk van de Edese middenstand, relatiegeschenken van Edese bedrijven en Nederlandse militaire uniformen. In 2004 wordt Barbie – de bekendste pop over de gehele wereld – 45 jaar. Dit moet met een expositie worden gevierd! Wie spaart oude Barbie's, haar vrienden en familieleden, kledingsets, dieren, huizen en voertuigen en wil dit voor een korte periode exposeren?

Het museum is overigens nog steeds op zoek naar een gaaf exemplaar van een Veluwe klok beker en Nederlandse militaire uniformen uit de periode 1900 – 1945. Het zou erg fijn zijn als deze zaken in de nabije toekomst kunnen worden aangeschaft. **Maar u mag het natuurlijk ook altijd schenken!!!**

In de vorige Zandloper is deze foto abusievelijk niet afgedrukt; hierbij alsnog de deelnemers aan de vrijwilligersdag naar Schoonhoven van 22 september 2001

oud Ede houdt de geschiedenis van Ede levend!

Word lid van de Vereniging Oud Ede voor 9,50 euro per jaar.

Geef u op als lid bij het Historisch Museum Ede,

Museumplein 7, 6711 NA Ede; telefoon (0318) 619554)

een winkel
vol (cadeau-)
ideeën voor
binnen en
buiten

Geels

E D E

Grotestraat 111, Ede Tel.:0318 61 92 92
geels@geelsede.nl www.geels-edede.nl

voor een
volledige
impressie
bezoek
onze
internet
site

Fahrenheitstraat 24
Postbus 262
6710 BG Ede
Tel. : (0318) 624 523
Fax: (0318) 625 161

- 24 uurs glasservice
- Onderhoudsschilderwerk
- Nieuwbouw
- Utiliteitsbouw
- Isolatieglas
- Voorzetramen
- Rolluiken
- Zonweringen enz.

omdat er
meer
is dan van
negen

tot vijf

Als u veel output levert, met een drukke baan bijvoorbeeld, hebt u ook behoefte aan veel input. Dat is de reden dat de SNS bank allerlei vormen van cultuur een warm hart toedraagt. Van theater tot museum. Van beeldende kunst tot het verenigingsleven.

SNS bank

GROOT GEWORDEN DOOR KLEIN TE BLIJVEN

Periodieken, handelsdrukwerk,
brochures en folders
met vakmanschap vervaardigd bij:

DRUKKERIJ FROUWS EDE BV

Fahrenheitstraat 26, 6716 BR Ede, tel. (0318) 642 111, fax 642 757

**AANNEMERSBEDRIJF
WILLEMSSEN & ELBERTSEN EDE**

**NIEUWBOUW
VERBOUW EN ONDERHOUD**

Dwarsweg 10 - 6716 BJ Ede - Tel. (0318) 63 72 50 - Fax (0318) 63 97 62

U ZOEKT.....

HARKES

TUIN- EN KAMERPLANTEN CENTRUM
KLINKENBERGERWEG 29 EDE
TEL. 0318-612694

- POTTERIE VOOR KAMER EN TUIN
- MESTSTOFFEN - GRONDSOORTEN
- TUINPLANTEN - BLOEMBOLLEN
- ALLES VOOR DE VIJVER
- GRASZODEN
- NATUURSTEEN
- TUINHOUT
- TUINGEREEDSCHAP
- KAMERPLANTEN
- SNIJBLOEMEN